

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok IV.

WARSZAWA, DNIA 15 MARCA 1927 R.

Nr. 5.

TREŚĆ:

Ruch służbowy	str. 45		
Unieważnione akcje Banku Polskiego	" 45	Falsyfikat 5-funtowego biletu Banku Angielskiego	str. 46
Uzupełnienie spisu korespondentów	" 45	Wykazywanie wykorzystanego nadzwyczajnego kredytu dys-	" 46
Uzupełnienie spisu telefonów Banku Polskiego	" 45	kontowego	" 46
Uzupełnienie wykazu banków dewizowych	" 45	Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej	" 46
Przyjmowanie obligacji 5% premjowej pożyczki dolarowej do		Pocztowa Kasa Oszczędności	" 47
komisowej sprzedaży	" 46	Rozwój gospodarczy Polski	" 51
Falsyfikat biletu 1-dolarowego	" 46	Bilanse banków emisyjnych	" 52

Ruch służbowy.

Zmarli.

Marja Bader z Oddziału w Krakowie.

Unieważnione akcje Banku Polskiego.

(Dział I Spisu Okólników).

Numer kolejny	Imię i nazwisko pierwszego akcjonariusza	Odcinków		Numery akcji
		sztuk	po akcji	
103.	Izydor Tarrach	1	5	541206/10
104.	Kazimierz Krippendorf	1	1	45061

Uzupełnienie spisu korespondentów.

(Dział XIII Spisu Okólników).

Zawiadamia się, że Crédit Lyonnais, Paryż, jest korespondentem Banku Polskiego; wobec powyższego należy dewizy, płatne w tymże banku, przysyłać do inkasa bezpośrednio do niego.

Uzupełnienie to winno być odnotowane w Okólniku Nr. 81 z 20 grudnia 1926 r.

Uzupełnienie spisu telefonów Banku Polskiego.

W spisie telefonów Banku Polskiego należy zanotować następujące zmiany:
na str. 42 Poznań.

Izba Rozrachunkowa i dział giełdowy Nr. 27-52

Zastępca Dyrektora Oddziału i jego mieszkanie „ 27-52

Dział żyrowo-przekazowy i kontrola „ 27-56

Aparaty Nr. 19-38 i 27-52 czynne są całą dobę.

Uzupełnienie wykazu banków dewizowych.

Ministerstwo Skarbu nadało dodatkowo prawa banku dewizowego Państwowemu Bankowi Rolnemu.

Przyjmowanie obligacji 5% premjowej pożyczki dolarowej do komisowej sprzedaży.

(Dział IX Spisu Okólników).

W myśl Okólnika Nr. 24 z 10 marca 1927 r. mogą Oddziały nabywać obligacje 5% premjowej pożyczki dolarowej według wartości nominalnej, natomiast sprzedaż skutecznia się stosownie do listu okrężnego Nr. 21 z 22 lutego 1927 r. po kursie giełdowym, podawanym w depeszy.

Ponieważ ostatnio kurs giełdowy 5% premjowej pożyczki dolarowej znacznie odbiega od wartości nominalnej, należy każdorazowo zwracać uwagę klientów, że — w razie złożenia obligacji do komisowej sprzedaży na giełdzie warszawskiej — mogą uzyskać cenę korzystniejszą.

Falszyfikat biletu 1-dolarowego.

(Dział XII Spisu Okólników).

W Oddziale Głównym w Warszawie zatrzymano fałszyfikat 1-dolarowego banknotu, litera serji A, z portretem Washingtona, oraz podpisami: H. V. Speelman, Registrar Skarbu i Frank White, Skarbnik Stanów Zjednoczonych, wykonany na papierze grubszym od autentycznego lecz słabszym; jedwabne nitki kolorowe naśladowane są farbą, która się łatwo ściera.

Rysunek przedniej strony banknotu naogół udatny, tylko portret Washingtona jest lekko zamglony. Litera A przy numerze ma kształt odmienny i u góry nie jest ostrokątna (jak na biletach autentycznych) lecz zamknięta poziomą kreską. Również odwrotna strona jest dobrze wykonana, a jedynie kolor jest brudno-zielony.

Falszyfikaty tego typu — o ile są zbrudzone — trudno jest rozpoznać.

Opis nowego typu fałszyfikatu zamieszcza się w tym celu, ażeby Oddziały były wcześniej zawiadomione, zanim odpowiednie ogłoszenie pojawi się w „Erkennungszeichen”.

Falszyfikat 5-funtowego biletu Banku Angielskiego.

(Dział XII Spisu Okólników).

Bank of England zawiadomił o pojawieniu się w obiegu fałszywych 5-funtowych biletów, których charakterystyczne cechy są następujące: papier cienki, lichy, szarawy, dający się łatwo rozetrzeć; znak wodny — o lekko żółtem zabarwieniu — zbyt widoczny, gdy się bilet położy, a za mało wyraźny przy oglądaniu pod światło, przyczem okazuje się brak cieniowań, uwydatniających wgłębienia; postać kobieca, wyobrażająca Brytanię, przedstawiona jest surowo, a części cieniowane są ciężkie; cyfry numerów są dobre, lecz źle rozmieszczone, t. j. odstępy między poszczególnymi cyframi nie odpowiadają odstępom na biletach prawdziwych.

Wykazywanie wykorzystanego nadzwyczajnego kredytu dyskontowego.

(Dział IV Spisu Okólników).

Listem okrężnym Wydziału Kredytowego Nr. 12 z 3 lutego 1927 r. polecono Oddziałom wykazywać w zestawieniach dekadowych i w wyciągu z arkuszy kredytowych oddzielnie obligo z tytułu nadzwyczajnego kredytu wekslowego.

Ponieważ nadzwyczajny kredyt może być uważany jako uprawnienie do przekraczania w dozwolonych granicach normalnego kredytu dyskontowego, unieważnia się powyższe zarządzenie, wobec czego należy odtąd podawać w zestawieniach dekadowych i w miesięcznym wyciągu z arkuszy kredytowych łączne obligo normalnego i nadzwyczajnego kredytu, przyczem w tym ostatnim uwidaczniać normalnie przekroczenie kredytu, zaś w rubryce „Uzasadnienie przekroczenia kredytu” zaznaczać wysokość wykorzystanego kredytu nadzwyczajnego.

Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej,

które zgodnie z Okólnikiem Nr. 14 z 19. II. 1925 r. należy odnotować w „Wiadomościach Banku Polskiego“ Nr. 23 z dnia 15 grudnia 1926 r. str. 187:

Czechosłowacja	z 5½% na 5%	od dn. 8.III. 1927 r.
Polska	z 9% na 8½%	od dn. 11.III. 1927 r.

Pocztowa Kasa Oszczędności.

W okresie stabilizacji waluty uzyskały powszechne znaczenie i wzmożony wpływ na życie gospodarcze — banki publiczne. Równocześnie jednak stały się one groźnym konkurentem banków prywatnych, tembardziej, że w okresie głodu gotówkowego i małej ilości kapitałów — operowanie przez banki publiczne specjalnymi funduszami rządowymi uwydatniło w wysokim stopniu wpływ pieniędzy rządowych na życie gospodarcze.

Pocztowa Kasa Oszczędności należy do tej kategorii banków publicznych, przeciwko którym ataki były najsłabsze. Uznawano w zupełności celowość jej istnienia i działalności, a zarzuty, względnie życzenia skierowywane były pod jej adresem głównie w kierunku zwiększenia szybkości w załatwianiu zleceń w obrocie czekowym i usprawnienia obsługi klienteli bankowej.

P. K. O. — jak wiadomo — jest instytucją wzorowaną na austriackiej pocztowej kasie oszczędności, założonej w 1883 r. za rządów ministra skarbu, narodowości polskiej, Dunajewskiego. Pocztowe kasy oszczędności istniały już poprzednio i w innych państwach i używane były przez rząd jako środek do osiągnięcia zwiększonego popytu na renty i inne obligacje państwowe, a to w ten mianowicie sposób, że państwowe urzędy pocztowe przyjmowały wkładki oszczędnościowe, które rząd lokował w rentach i obligacjach państwowych. Rząd docierał w ten sposób zapomocą gęsto rozrzuconej sieci urzędów pocztowych i przy minimalnych kosztach administracyjnych do najszerzych warstw ludności i do takich miejscowości, w których nie mogła utrzymywać swej placówki żadna instytucja kredytowa. Oryginalnością austriackiej pocztowej kasy oszczędności było zużytkowanie urzędów pocztowych równocześnie i dla drugiego celu, t. j. do rozpowszechnienia obrotu czekowego.

Z powyższego widzimy, że zadaniem Pocztowej Kasy Oszczędności jest krzewienie oszczędności i rozpowszechnianie obrotu czekowego za pośrednictwem urzędów pocztowych (swych quasi filji) w najdalszych zakątkach państwa. Stąd też działalność Pocztowej Kasy Oszczędności rozpada się na dwa działy — oszczędnościowy i czekowy. Pobocznym działem Pocztowej Kasy Oszczędności są operacje kredytowe.

Pocztowa Kasa Oszczędności rozpoczęła swe czynności w roku 1919. Ponieważ racjonalny rozwój tej instytucji był możliwy jedynie w okresie stałości waluty, rozpatrzmy jej działalność i postępy w ostatnich trzech latach, opierając się w tym względzie na rocznych sprawozdaniach tej instytucji, a zwłaszcza na ostatnim za rok 1926.

Zarząd P. K. O. stwierdza w swem sprawozdaniu za rok 1926, że zewnętrzna struktura P. K. O. t. j. „ogólna organizacja Pocztowej Kasy Oszczędności, wytyczenie dla niej terenu działalności i polityki finansowej można uważać za wykończoną”. Co do swej organizacji wewnętrznej, to sprawozdanie zawiadamia, że P. K. O. zamierza rozszerzyć dział oszczędnościowy, wprowadzić nowe formy oszczędności, opracować nowy projekt statutu, rozszerzyć swe badania w zakresie wewnętrznej statystyki bankowej, przy pomocy nowoutworzonego biura statystyki ogólnej i t. p. Mówiąc o projektowanej zmianie statutu, należy zaznaczyć, że organizacja P. K. O. opiera się na statucie z dnia 27 czerwca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 55). Statut ten uległ w roku 1927 (Dz. Ust. Nr. 15, poz. 111) drobnej zmianie, a mianowicie: do składu Rady Zawiadowczej P. K. O. na miejsce dwóch członków z wyboru Sejmu wstępuje dwóch reprezentantów komunalnych kas oszczędności, względnie spółdzielni kredytowych, mianowanych przez Ministra Skarbu po wysłuchaniu w razie potrzeby opinii odnośnych związków rewizyjnych. Czas trwania urzędowania tych reprezentantów ustalono na lat trzy. Zmiana ta przyczyni się niewątpliwie do wzmożenia przez P. K. O. pracy organizacyjnej w dziedzinie oszczędności, do której to pracy jest szczególnie powołana, jako naczelna instytucja oszczędnościowa państwa. Zmieniony skład zarządu odpowiada również nowemu kierunkowi polityki kredytowej P. K. O., ustalonej na konferencji państwowych instytucji finansowych z kwietnia 1926 r., gdzie między innymi ustalono, że P. K. O. winna zaniechać udzielania kredytów indywidualnych i przejść do zasilania odtąd kredytem komunalnych kas oszczędności i spółdzielni kredytowych.

Podstawową zasadą polityki finansowej P. K. O. było utrzymanie płynności w odniesieniu do powierzonych jej kapitałów. Ponieważ są one zwrotne na każde żądanie musi być utrzymane odpowiednio wysokie ich pokrycie gotówkowe. W celu ustalenia wysokości tego pokrycia P. K. O. przeprowadza stałą kontrolę statystyczną w zakresie wahań i wysokości sald na rachunku czekowym, oszczędnościowym i na dwóch głównych rachunkach decydujących o jej płynności, t. j. na rachunku żyrowym

w Banku Polskim i rachunku zadłużenia urzędów pocztowych. Licząc się z temi wahaniami, P. K. O. utrzymywała stan pogotowia kasowego, t. j. stosunek sum w kasie i na rachunku w Banku Polskim do sumy natychmiast płatnych zobowiązań na poziomie dość znacznym, bo wynoszącym 41,3%, podczas, gdy w roku 1925 analogiczny stosunek wynosił 27,8%. Stan płynności swych aktywów określa P. K. O. na 50%, nie wyjaśniając jednak bliżej, w jaki sposób oblicza tę płynność, mówiąc tylko ogólnikowo, że jeżeli się uwzględni portfel papierów wartościowych własnych, płynność P. K. O. należy określić na 50%.

Na interesy kredytowe P. K. O. przeznaczyła w roku 1926 gotówkę, pochodzącą z likwidacji interesów kredytowych, poprzednio uprawianych (t. j. głównie kredytów indywidualnych). Stan tych interesów wynosił 31/XII 1925 r. — 23,2 milj. złotych, zmniejszył się 31/XII 1926 r. o $\frac{1}{2}$ miliona, przyczem interesy, będące w likwidacji, wynoszą 14,4 milionów, nowe zaś interesy razem z poprzednimi kredytami komunalnych kas oszczędności i spółdzielni kredytowych opiewają na 8,3 milionów. Kredytu udziela obecnie P. K. O. na podstawie wniosku Związków Rewizyjnych Kas Oszczędności i Spółdzielni Kredytowych. Od kredytów tych P. K. O. „pobierała stopę procentową równą stopie dyskontowej Banku Polskiego”. Z dniem 10 marca 1926 r. P. K. O. obniżyła stopę procentową od kredytów na 9%. Od lombardu papierów wartościowych i akcji Banku Polskiego P. K. O. pobiera obecnie 11, względnie 12% w stosunku rocznym. Stosunek udzielonych z końcem 1926 r. pożyczek do natychmiast płatnego kapitału wynosił w r. 1926—15,1%, w roku 1925 zaś 29,5%.

P. K. O. prowadzi również dział o charakterze bankowym, a mianowicie zajmuje się skupem i obrotami papierów wartościowych, pożyczkami zastawowymi, inkasem dokumentów, wynajmem skrzynek depozytowych i t. p. P. K. O. zwiększyła w roku 1926 swój portfel papierów wartościowych z kwoty 16,4 do 36,9 milj. W sprawozdaniu swem stwierdza jednak, że wzrost ten nie jest jeszcze dostateczny i zaznacza: „że nie wątpi, iż należyty stosunek papierów wartościowych do natychmiast płatnych zobowiązań zdoła uzyskać w roku 1927”. Zaszła również ważna zmiana pod względem jakości papierów wartościowych. Na miejsce akcji prywatnych banków i przedsiębiorstw przemysłowych, które sprzedano z nieznacznym zyskiem, P. K. O. zgodnie ze swym statutem i na zasadzie postanowień, ustalonych na wspomnianej już poprzednio konferencji ministerjalnej z kwietnia 1926 r., zakupiła papiery państwowe, listy zastawne i obligacje komunalne. Podział papierów własnych, funduszu zapasowego i emerytalnego przedstawiał się 31/XII 1926 r., jak następuje (w tysiącach złotych):

I. Papiery państwowe:	
a) w złotych	900,9
b) w złotych w złocie	1.321,6
c) w walutach obcych (pożyczka kolejowa i dolarowa)	9.637,3
II. Listy zastawne, obligacje komunalne i asygnaty kasowe banków państwowych:	
a) w złotych	14.450,0
b) w złotych w złocie	4.764,6
III. Listy zastawne i obligacje banków prywatnych	2.448,2
IV. Akcje:	
Banku Polskiego	2.526,4
Inne	—
V. Inne papiery, wartość kuponu bieżącego i waluty	1.449,3
	37.498,3

Należy zaznaczyć, że wskutek dokonanej konwersji w roku 1926, przezornego bilansowania papierów wartościowych, tudzież ich podwyżki kursowej w roku 1926, różnica między ich wartością bilansową a giełdową wynosi przeszło 5 milionów złotych. P. K. O., licząc się z ewentualnością dojścia złotego do parytetu, zbilansowała papiery wartościowe, opiewające na złote w złocie i w walutach obcych, a przyjęte do bilansu w kwocie 15,7 milj. złotych obiegowych, po kursie 110 złotych obiegowych, za nominalnych 100 zł w złocie. W ten sposób P. K. O. dąży do wytworzenia funduszu wyrównawczego, przeznaczając równocześnie na ten cel zyski z papierów wartościowych. W celu zapoczątkowania

tego funduszu, P. K. O. przeznaczyła już na ten cel w roku 1926 sumę 879,4 tysięcy złotych, t.j. zysk roczny na kursie papierów wartościowych własnych. P. K. O. nadmienia, „że za utworzeniem tego funduszu przemawiały i te względy, że zyski kasowe nie mogą być poczytane za normalne, tudzież, iż mała rentowność P. K. O. nakazuje jej dużą przezorność w okresie, gdy jej dochody zmniejszą się z powodu obniżenia się stopy procentowej”.

Rentowność P. K. O. z uwagi na bardzo niskie opłaty manipulacyjne i prowizyjne i przy bardzo licznych, ale przeważnie małych jednostkowo obrotach — jest mała. Koszty handlowe zaś muszą być stosunkowo wyższe od kosztów banków, obsługujących mniej liczną klientelę. Drobiazgowość obrotów P. K. O. została stwierdzona na zasadzie analizy 3-dniowych wpłat i wypłat, dokonanych na rzecz P. K. O. Próba ta wykazała, że na rachunku czekowym wpłaty i wypłaty do wysokości 100 zł wynosiły około 70%, a na rachunku oszczędnościowym ponad 75%.

W dążeniu do zwiększenia swej rentowności, czyli do obniżenia kosztów handlowych, widzi P. K. O. dwie drogi, t. j. sprawność techniczną personelu, tudzież powolny wzrost wartości obrotów jednostkowych, co jednak stoi już w ścisłej łączności z ogólną poprawą życia gospodarczego. W zakresie sprawności technicznej instytucji, P. K. O. podnosi fakt, że liczba wszystkich wpłat, wypłat i dopisów na rachunku czekowym i oszczędnościowym, nie licząc zwiększonych czynności w dziale bankowym, kredytowym i administracyjnym, wzrosła z 11,8 do 13,8 milionów w porównaniu z rokiem 1925 (+ 16,6%), podczas gdy ilość pracowników bankowych zmniejszyła się o 53 osoby. Stan personelu bankowego wynosił:

1.I	1924	1.283 osób
31.XII	„	1.153 „
31.XII	1925	1.152 „
31.XII	1926	1.099 „

W stosunku do sumy bilansowej, koszty handlowe P. K. O. wynoszą za rok 1926 3,8%, podczas gdy w roku 1925 wynosiły one 7,97%. W cyfrach absolutnych koszty handlowe wynosiły:

w roku 1924	7.833 tys. złotych
„ „ 1925	7.733 „ „
„ „ 1926	6.615 „ „

Oszczędność na kosztach handlowych osiągnięta została w roku 1926 przeważnie na wydatkach rzeczowych.

Saldo na kontach obrotu czekowego wynosiło:

na 31.XII 1924 r.	37,5 milj. złotych
„ „ 1925 r.	52,4 „ „
„ „ 1926 r.	104,2 „ „

Ogólny obrót czekowy wynosił w roku 1926 10.610 milj. złotych, wzrastając w porównaniu z rokiem ubiegłym o 43%. Obrót bezgotówkowy wynosił:

w roku 1924	52,7% całego obrotu
„ „ 1925	53,8% „ „
„ „ 1926	56,6% „ „

Przeciętny miesięczny obrót czekowy P. K. O. stanowił:

w roku 1924	73% całego obiegu pieniężnego
„ „ 1925	83% „ „
„ „ 1926	97% „ „

W ostatnich miesiącach 1926 r. miesięczny obrót czekowy przewyższył już wysokość obiegu pieniężnego w tym czasie.

Rozwój obrotu czekowego charakteryzuje dobitnie ilość uczestników:

w roku 1919	4.885 osób
„ „ 1924	44.016 „
„ „ 1925	46.832 „
„ „ 1926	50.028 „

W stosunku do liczby ludności w Polsce, ilość uczestników obrotu czekowego jest jednak jeszcze znikomo mała. P. K. O. stwierdzając słusznie „iż najowocniejszą propagandą obrotu czekowego jest

możliwie najdalej idące jego udoskonalenie" — zapowiada, iż w roku 1927 prowadzić będzie w dalszym ciągu próby i doświadczenia w kierunku ułatwienia manipulacji wewnętrznej i załatwiania przelewów.

Suma wkładów oszczędnościowych wzrosła w ciągu trzech ostatnich lat stosunkowo mało, tembardziej, że przy wzroście kapitału oszczędnościowego należy uwzględnić dopisane odsetki od wkładów; za rok 1926 odsetki dopisane do zwyczajnych wkładów wynosiły 1.323 tysięcy złotych.

Rozwój wkładów przedstawiał się następująco:

31.XII 1924 r.	7,6	milj. złotych
" 1925 r.	12,6	" "
" 1926 r.	24,6	" "

Ilość czynnych książeczek oszczędnościowych wzrosła w ciągu roku 1926 z 81.628 do 113.201 (+ 38,6). Przeciętny wkład na jedną książeczkę oszczędnościową wynosił w grudniu 1925 r. zł 154, w grudniu 1926 r. zł 223 (wzrost 44,8%). Zawodowy podział uczestników obrotu oszczędnościowego przedstawiał się procentowo:

młodzież szkolna	17,2%
urzędnicy, wojskowi	17,9%
rzemieślnicy, robotnicy	13,4%
wolne zawody	13,0%
handlowcy i drobni kupcy	3,0%
rolnicy	2,4%
inni	33,1%
	100,0%

Pomimo ostrożnego oceniania swych składników majątkowych i utworzenia poważnych rezerw cichych, które powiększają majątek P. K. O. ponad stan ujawniony w bilansie, bilans P. K. O. wykazuje bardzo korzystne zmiany w porównaniu z rokiem poprzednim:

Sumaryczne pozycje bilansu (w milionach złotych)

S T A N C Z Y N N Y			S T A N B I E R N Y		
	31/XII. 26 r.	31/XII. 25 r.		31/XII. 26 r.	31/XII. 25 r.
gotowizna ¹⁾	53,3	18,4	wkłady czekowe, oszczędnościowe i przekazy	149,6	78,7
papiery wartościowe własne	37,5	16,6	otwarty kredyt w Banku Polskim	—	5,1
pożyczki wekslowe i lombardowe	25,5	26,6	wierzyciele	8,3	0,1
dłużnicy	31,6	2,6	fundusze ²⁾	5,8	4,0
ruchomości i nieruchomości	23,8	21,3	sumy przechodnie i inne zobowiązania	10,2	9,7
sumy przechodnie i inne aktywa	2,2	12,1			
	173,9	97,6		173,9	97,6

Znaczne zwiększenie się sumy bilansowej nie jest jednak zasługą P. K. O., lecz następstwem poprawy stosunków pieniężnych w Polsce. Znacznie wyższe niż w roku ubiegłym (54,4) saldo na kontach obrotu czekowego (104,2 milj. zł) jest następstwem większej płynności rynku pieniężnego i stabilizacji złotego. Pod względem stanu funduszy własnych P. K. O. wykazuje wprawdzie pewien nieznaczny ich wzrost, ale dużo jeszcze ma do odrobienia, aby pokryć uszczerbek w swym majątku i straty poniesione w roku 1925. W porównaniu ze stanem funduszy własnych na dzień 31.XII 1924 r. — 10,5 milj. złotych w złocie, stan tych funduszy z końcem 1926 r. wynosił nieco ponad 50%.

Powyższy przegląd działalności P. K. O. wykazuje, iż poprawa położenia gospodarczego kraju umożliwiła jej nieco wzmocnienie swego położenia finansowego i pokrycia w części strat, poniesionych w roku 1925. Działalność kredytowa Kasy jest minimalna, a likwidowanie niezdrowych kredytów interwencyjnych jest zbyt powolne, jeżeli w ciągu roku zdołano zaledwie tylko 1/3 część kredytów indywidualnych zużyć na wspomaganie kredytem komunalnych kas oszczędności i spółdzielni kredytowych.

¹⁾ Kasa, sumy w Banku Polskim i należności urzędów pocztowych.

²⁾ Rezerwowe, emerytalne, zapasowe i amortyzacyjne.